

MESTRAPERS VAN STIEL

Paarden en andere beesten die zich op straat vertonen, hebben de onhebbelijke gewoonte hun fecaliën te droppen waar het hen uitkomt en, op de hondentolletten na, gebeurt dat niet zelden op plaatsen waar tweeënige straatgebruikers het precies niet willen. In het pre-autotijdperk werden er aanzienlijke hoeveelheden van dit goedje in onze straten gelost door paarden en andere trekdieren. Geen nood echter, alle excrementen van mens en dier werden zorgvuldig en zo goed mogelijk verzameld en, meest per boot, naar het platteland gevoerd om als meststof op de akkers verspreid te worden. Voor de introductie van de chemische meststoffen was dit vrijwel de enige mogelijkheid om de akkerbouwproductie te verhogen. Vlaanderen genoot eeuwenlang een internationale reputatie op dit gebied. Mest is *den God van den landbouw*, zo schreef de Gentse agronoom Van Aelbroeck in 1823 en zo'n straffe bewering nam een negentiende-eeuwer niet lichtvaardig in de mond.

Halverwege die eeuw waren er blijkbaar problemen. De arme drommels die daar een centje mee verdienden, hadden concurrentie gekregen in de Gentse straten. In 1854 werd er namelijk een groot reglement uitgevaardigd dat de werking van een voorloper van IVAGO regelde. Het schreef de concessiehouder van deze dienst tot in de puntjes voor hoe zijn onderneming straten moest kuisen, kaaien en markten ruimen, modder, beer en vuilnis weghalen. Het reglement kwam niet uit de lucht vallen. 1854 was, zo schreef Michel Steels in Ghendtsche Tydinghen (jg. 1977), *opnieuw een jaar van ellende en cholera* en men kreeg stilaan door dat hygiëne, letterlijk te nemen, levensnoodzakelijk was.

In één moeite door werd toen ook het *vrije mestraperen en kuisschen* verboden, behalve voor *de mestrapers die hunnen stiel binnen het jaar voor de aanbesteding van de onderneming van den voormelden dienst uitgeoefend hebben*. Nog geen jaar later werd een politiereglement uitgevaardigd dat *degene die zich vrijelijk met het kuisschen der straten en het wegnemen der vuilnissen bezighouden* moesten volgen. Enkele bepalingen illustreren hoe het er toen aan toe ging.

De kandidaat-mestrapers moesten zich laten inschrijven in een register op het *hoofdbureel van politie ten stadhuisse*. De rekrutering was beperkt. Alleen mannen die een certificaat van hun wijkcommissaris konden voorleggen met het bewijs dat ze het beroep vroeger uitoefenden en *regten* hadden *tot den Openbaren Onderstand deser stad* (voorloper van het OCMW). Ze kregen een briefje met hun naam, woonst, geboorteplaats en -datum en hun *signalemant* (persoonsbeschrijving: grootte, haarkleur, etc.). *De wettelyk ingeschreven mestrapers moesten dat briefje bij zich hebben en bovendien... altoos in*

de uitoefening van hunnen stiel op een zichtbare wyze aen den regten(r) arm eene blikken plaet dragen, den nummer van den wijk aenduidende aen welken zy behooren, met dit opschrift: Stad Gent - Dienst der Mestrapers.

De plaat werd door het stadsbestuur kosteloos afgeleverd.

De *stiel* zelf was nauwkeurig geregeld. De certificaten en platen mochten in geen geval aan anderen doorgegeven worden. Bij overlijden, verhuis naar een andere gemeente of *staking van stiel*, moesten de briefjes vernietigd worden. Iedere regelmatig ingeschreven mestraper kreeg een reeks straten aangeduid, *waer hy zich stiptelyk zal moeten houden voor het uitoefenen van zijnen stiel. Ten dezen einde zullen de ingeschrevene mestrapers by loting geklasseerd worden in de wyken door de overheid aen te wyzen. Ze mochten geen gebruik maken van karren of vuilniswagens bespannen met peerden of ezels, wel van steekkarren of kruiwagens, maar deze zullen nimmer mogen voorzien worden van bellekens. De straetkuisschers en mestrapers mochten in geen geval hun mest op de publieke weg uitkippen of in straten, stegen en beluiken gebroken potten, mosselschelpen of andere afvallen storten.*

Dat moesten ze doen op de plaatsen door de politie aangewezen voor het aanleggen van vuilhopen.

Tussen de lijnen door kunnen we lezen dat de mestrapers zich niet alleen over dampende paardenvijgen ontfermden. Ook na de oprichting van de ruimdienst bleef er nog ruimte voor privé initiatief in de humane sector, zij het alleen maar voor kleine klussen: *diegene die zich byzonderlyk bezighouden met het wegnemen van menschendrek, zullen gehouden zyn zich in hunne werkingen te bedienen van tonnekens, korven of kruiwagens voorzien van sterke deksels. Die moesten hun zaakjes degelijk afsluiten ten einde het publiek geen ongemakken te veroorzaken door den stank welk deze stoffen geroerd en onbedoken vervoerd,... te weeg brengen. Zonder bijzondere toelating van de burgemeester, mochten ze zich ook niet bij de bewoners aanbieden ten einde er den keukenafval en andere vuilnissen op te nemen. Dit recht werd voorbehouden aan de concessiehouder van de vuilophaaldienst.*

Aldus werd op 2 oktober 1855 *afgekondigd* ten stadhuize.

Luc DEVRIESE